

HASTA HAKLARI

-
- Hak hukukun temel kavramlarından biridir.
 - Özel hukukun temel kavramıdır.
 - Haklar yazılı hukuk belgeleriyle, kanunlarla, özgürlüğü sağlamak için kişiye tanınan yetkililerdir.
 - Hak kavramının toplumsal yaşantıda ayrıcalıkların varlığı ile birlikte tanımlandığı tahmin edilmektedir.
 - Bu kavram, ayrıcalıkları onaylayan (eşitsizlikçi) ya da ayrıcalık olgusuna karşı geliştirilen (eşitlikçi) bir düşünce olarak doğup gelişmiştir.
 - Toplumda kimilerinin sağlık olanaklarından hiç yararlanamaması, kimilerinin ise azami düzeyde yararlanıyor olması ülke içinde var olan eşitsizlikler ile de yakından ilgilidir.
 - Kişiler en temel haklarından olan sağlık hakkını kullanmada ciddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

-
-
- Hastalarda sağlık hizmetlerinden faydalanma konusunda yaşadıkları yetersizlikler yanında kişi olarak saygı görme, tıbbi girişimler için onam alınması, mahremiyet ve özel hayatlarına saygı, bakım ve tedavinin sürekliliğinin sağlanması gibi konularla rnekleyebileceđimiz haklarında gözlenen yok saymalar ve ihmaller sağlık sistemi içinde hastaların korunması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.
 - Hasta hakları tıbbi girişimlerle ilgili bütün hakları kapsamaktadır. Bu nedenle hasta hakları, hasta veya sağlıklı olarak sağlık hizmeti alan kişilerin sağlık kurumları ve sağlık personeli karşısında haklarını tanımlayan bir kavramdır.
 - Hak sahibi hukuk düzenine göre, genellikle irade sahibi olan ve bu düzenin içinde hakkı tanınan ve korunan varlıktır. İnsan hakları kavramı ve öğretisinin ana eksenini ve amacını olan insan hak sahibi olan kişidir.

-
- Hak sahibi olabilen varlıklar, insanlar ve tüzel kişilerdir. Hak sahibi olabilme açısından insanlar arasında hukuksal yönden hiçbir fark yoktur. “Hak Ehliyeti” hak sahibi olabilme niteliğidir ve insanın doğumla kazandığı bir niteliktir. Bu ehliyete sahip olan insan “kişi”dir. “Kişilik” kavramı da bütün hukuk düzeninin merkezini oluşturur. Medeni Kanun’un 27. maddesine göre: “Kişilik, çocuğun sağ olarak doğduğu andan başlar ve ölümü ile son bulur.”. O halde insan bütün yaşamı süresince hak sahibi olabilen bir varlıktır.
 - Hasta olmak, hastaneye yatmak bireyin yaşamını çeşitli yönlerden etkileyen bir dönemdir. Hastalıklar, getirmiş oldukları fiziksel zorluklara ek olarak, kişilerin yaşamdaki uyumlarını da bozmakta; psikolojik ve sosyoekonomik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

-
- Bu nedenle hastayı tüm süreçte birey olarak görüp, bütüncül bir yaklaşımla ele alıp, onun yaşadığı dünyayı, onun görüş açısını kavramak gerekmektedir. Bu kapsamda sağlık hizmetlerinin etkili ve kaliteli sunulmasında hasta hakları önemli bir konu olmaktadır. Özellikle son 30 yıl içinde hasta hakları konusu sağlık hizmetleri tartışmalarının ağırlıklı konularından biri olarak ele alınmaktadır. Ancak tıp etiğinin öteki konularında olduğu gibi bu konuda da çok geniş bir tartışma ortamı bulunmaktadır.
 - Hasta Hakları, hekim-hasta ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Buradaki temel sorun kişilik haklarının çiğnenmesinin önlenmesidir. Hastanın kişilik haklarına zarar getirecek tutum ve davranışlardan hekimin kaçınmasını gerektirmektedir.

-
- Tıp etiği ile ilgili tartışmalar, hukuki birçok dış etken, kalıcı ve mutlak bir hasta hakları listesinin yapılmasına engel olmaktadır.
 - Bu amaçla bilinen ilk Hasta Hakları Bildirgesi 1972 yılında yayınlanan “Amerikan Hastane Birliğinin Hasta Hakları Bildirisi”dir. Lizbon’da 1981 yılında I. Dünya Tabipler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi yayınlanmıştır. Bu bildirme hekimlik mesleğinin hastalara sağlamayı amaçladığı temel hakları içermektedir.
 - Hasta hakkında bir diğer önemli gelişme ise, Avrupa’da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi’dir. Amsterdam’da 28-30 Mart 1994 yılında yayınlanmıştır.
 - Tüm dünyada son 50 yılda yoğun bir şekilde gelişme gösteren Hasta Hakları konusunda ülkemizde çeşitli girişimler yapılmıştır. 1928 tarihli Tababet ve Şüabat-ı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanun’un 70. maddesi hekimlere hastalardan onam (rıza) alma zorunluluğunu getirmektedir.

-
- Dünya Sağlık Örgütünce kabul edilen “sağlık tanımı” 1947 yılında 5062sayılı Kanun ile ülkemizde de kabul edilmiş ve bu tanım 1961 Anayasası’nda yer almıştır. Yine 1982Anayasası’nın 56. maddesi sağlık, çevre ve konut konularını düzenlemektedir.
 - Ülkemizde 1960’lı yıllarda dünyadaki benzerlerinin çok ilerisinde bir anlayışla gerçekleştirilmiş olan 224sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası, 1978 yılında Alma-Ata’da tüm dünya ülkelerinin benimsediği ilkeleri 1980’li yıllarda yaşama sokmayı hedeflemiştir. 1960yılında çıkarılan “Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi” hasta hakları konusunda da bazı hükümler taşımakla birlikte yetersiz kalmıştır. Deontoloji Nizamnamesi’nde sır saklama, hastanın hekimini serbestçe seçmesi, insanlar üzerinde yapılacak deneysel çalışmalar ve sınırları, hastanın hastalığı ve prognozuna ilişkin bilgilendirme, konsültasyon, hekimin hastanın tedavisinden çekilmesi gibi günümüz hasta hakları içinde yer alan ana başlıklar yer almaktadır.

-
- Sağlıklı yaşam olmaksızın insan haklarından söz edilemez. Hekimlerin uğraş alanı insanlardır. Hekimliğin kendine özgü kural ve yasaları olduğu gibi hastalarına karşı görevlerini belirleyen dış hukuk kuralları da vardır. Merkezi Fransa'da olan Dünya Hekimler Birliği bu alanda bir dizi bildiri yayınlamıştır. Tokyo, Lizbon ve Helsinki bildirgeleri bu alandaki örneklerdir.
 - Ülkemizde Türk Tabipler Birliği genel etik yaklaşımlardan bağımsız olarak hasta haklarını 1993 yılında Bolu'da düzenlenen Tıbbi Etik Sempozyumu ile gündeme getirmiştir. Biyoteknolojinin sağlık alanında yaygın olarak kullanılmasına bağlı olarak yaşanan etik sorunlarda büyük artış görülmesinden dolayı bu sempozyumda farklı mesleklerden oluşan Tıbbi Etik Hasta Hakları Çalışma grubunun derlediği temel belgeler Kasım 1995'te Türk Tabipler Birliği tarafından yayınlanmıştır.
 - Konu ile ilişkili olarak ülkemizdeki başlıca yasalar şunlardır: 1928 tarihli hekimlerin meslek kurallarına ilişkin 1219 sayılı Tababet ve Şüabat-ı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanun, 24 Mayıs 1983 tarihli 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, 29 Mayıs 1979 tarihli 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, 29 Ocak 1993 tarihli İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik, 1 Ağustos 1998 tarihli Hasta Hakları Yönetmeliği'dir.